Ingvar Sundgren

En intervju av Sofia Lindgren

28 augusti 2008

Intervju 106

Från matematikmaskin till IT

Denna intervju har genomförts inom ramen för projektet Från matematikmaskin till IT som är ett samarbete mellan Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria vid KTH, Dataföreningen i Sverige och Tekniska museet finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och Stiftelsen Marcus & Amalia Wallenbergs minnesfond. Originalinspelning och transkript finns tillgängliga på Tekniska museet i Stockholm. Intervjun bör refereras på följande sätt:

Ingvar Sundgren, intervju från 2008 av Sofia Lindgren, Stockholm.

Nyckelord: bibliotek, bibliotekarier, BTJ, BUMS, BURK, ekonomi, folkbibiliotek, IFLA, Plessey, utlåningssystem, VAC.

Abstract

This interview with Ingvar Sundgren was conducted at his home in Lund on 28 August 2008. The main objective of the interview was to illuminate the background of the introduction of the BUMS-system that was launched in public libraries. Sundgren worked as a business economist at BTJ which was the institution behind the construction of the system. In the interview Sundgren describes that system developers that had worked at Kockums, among other companies, were involved in the construction of the BUMS system. Apart from BUMS they also developed BURK which is a database for bibliographic records. Guidance in the process for constructing a computers system adjusted for a library's demands partly came from IFLA (International Federation of Library Associations) and cooperation was set up with the English company Plessey that produced barcodes and machines for libraries. Sundgren also mentions the discussions at BTJ due to the high costs to develop this system. Apart from the BUMS-system Sundgren also recounts the early use of computers at BTJ within the administration at the company that began in the 1960s which he suggests created a platform in BTJ to create computer systems for their clients.

Informant: Ingvar Sundgren
Intervjuare: Sofia Lindgren
Tid: 28 augusti 2008
Plats: Ingvar Sundgrens hem i Lund

Sofia Lindgren: Idag är det den 28:e augusti 2008 och jag sitter här med Ingvar Sundgren. Jag är alltså Sofia Lindgren och vi ska göra en intervju angående BUMS och BTJ, för Ingvar var verksam på BTJ under en längre period. Men jag tänkte först att vi skulle börja prata om din bakgrund. Jag tänkte fråga var och när du är född och uppvuxen?

Ingvar Sundgren: Jag är född i Malmö 1935 och har alltså hela min skolutbildning ifrån Malmö. Jag är alltså utbildad företagsekonom och tog min examen 1958, efter att ha liksom skjutit studierna framför mig. Jag läste väldigt mycket på kvällarna, och så har ambitionen växlat lite så därför drog det ut på tiden.

Sofia Lindgren: Har du arbetet samtidigt som du studerat?

Ingvar Sundgren: Arbetat samtidigt, ja. Sedan så har jag slutat att jobba och så har jag koncentrerat mig på att slutföra studierna. Så att 1958 är jag, jag har då alltså företagsekonomutbildningen klar. Och då började jag jobba på Bibliotekstjänst.

Sofia Lindgren: Vad var det för typ av skola du läste den här …?

Ingvar Sundgren: Handels. Hela tiden handelsutbildning. Handelsgymnasiet och handelsutbildning vidare alltså till företagsekonomi. Företagsekonom, hette det.

Sofia Lindgren: Vad, vad gjorde dina föräldrar för nånting?

Ingvar Sundgren: Min far var guldsmed, och min mor var från början affärsinnehavare, speceriaffär, men sedan hemmafru som det var på den tiden. Ja. Så att hon har gått hemma och skött om sin man och sin son, jag har inga syskon.

Sofia Lindgren: Var det självklart för dig och välja den här handelsinriktningen, eller hade du andra alternativ framför dig?

Ingvar Sundgren: Nej, det blev nog så utan nån egentligen större tanke, utan det blev en naturlig följd utav hur det började egentligen. För jag började på en realskola som hette Malmö borgarskola och som hade en handelsinriktning från början. Och sen blev det naturligt att fullfölja det här, man gick vidare sen till Malmö handelsgymnasium och så handelsutbildning hela vägen. Ja, så att på den vägen var det. 1958 då var jag alltså färdigutbildad, hade militärtjänsten bakom mig. Den hade jag åter skjutit framför mig, så att den gjorde jag också i relativt mogen ålder. Och den gjorde jag vid I7, P7 som det sedan kom att heta. Där hade jag då, ja, den överraskande effekten att jag blev utsedd till årsbäste soldat. Och fick en belöning, en Londonresa med militären. Så att det var ju [skratt] en överraskning för mig så att säga. Men i vilket fall så slutade mina studier så att jag hade värnplikten, militärtjänst bakom mig, och då var frågan liksom ”vad ska jag göra nu?” Då dök det upp en annons där man sökte en kontorist på Bibliotekstjänst. Och jag sökte det och jag fick jobbet. Då hade man alltså ingen erfarenhet på Bibliotekstjänst utav manlig personal om man säger så, det var ingen som frågade mig om jag hade gjort min militärtjänst eller ej. Så att jag fick jobbet, fast anställning, sen fick jag tala om för dem att nu måste jag åka in i militärtjänst och vara borta ett år. Och det blev en liten överraskning

för Bibliotekstjänst, men man accepterade det, man kastade inte ut mig så att säga. Efter det så började jag på riktigt på Bibliotekstjänst och då började jag som assistent till den dåvarande ekonomichefen.

Sofia Lindgren: Okej. Men det var en väldigt kvinnodominerad arbetsplats?

Ingvar Sundgren: Det var en helt klart kvinnodominerad arbetsplats.

Sofia Lindgren: Även i chefspositioner?

Ingvar Sundgren: Oh ja. Direktören var en man, och sedan så fanns det en man till i ledande ställning som hade varit med från tidernas begynnelse. Sen var det i huvudsak kvinnor. Det fanns några killar som jobbade på lager och så, men det var alltså ett klart kvinnodominerat företag. Och det var väl först när vi kom in på 60-talet egentligen som man liksom kände att nu blir det båda könen. Nu är inte könen så viktigt längre utan då blev liksom kompetensen avgörande. Ungefär som man har idag.

Sofia Lindgren: Minns du när man började prata om nån form av ADB-rationalisering på bibliotek inom Bibliotekstjänst?

Ingvar Sundgren: Ja, det var nog i mitten av 50-talet egentligen, för att man hade alltså en ekonomichef då, en kvinna som var väldigt intresserad utav att skaffa automatik och bokföringsmaskiner och liknande. Så att man kan nog säga att datoriseringen började bli aktuell för BTJ under 50-talet. Mitten av 50-talet.

Sofia Lindgren: Minns du när du kom i kontakt med de första datamaskinerna så där, eller?

Ingvar Sundgren: De första datamaskinerna, det var Siemens, de var de första datorerna. Jag kan inte säga det så där, men det kan vi slå upp i papirerna. Men det var så att ifrån ekonomiavdelningens behov så kopplade man ihop detta så småningom med de bibliografiska ambitionerna man hade. Och det ledde fram då till att man började diskutera datorisering utav bibliografiska data.

Sofia Lindgren: Så du menar att det var nånting som kanske startade just på ekonomiavdelningen menar du, att det var där som kanske en tanke …

Ingvar Sundgren: Jag vill påstå att min dåvarande chef alltså, som hette Ulla Gertz. Hon var väldigt engagerad i att utveckla det mot en datorisering av textbehandling också. Man hade en rutin där man behandlade tidnings- och tidskriftsartiklar. Och det ledde fram till att man ville, så att säga, skapa en katalog … ja, vi gjorde även katalogkort av biblioteksbestånd och liknande, som man tryckte. Och där såg man att där fanns en potential att använda hålkortstekniken för att underlätta sorteringsarbete och liknande i det sammanhanget. Och biblioteken hade också börjat att modernisera sig i den meningen att man fotograferade utlån. Man hade fotomekanisk utlåning.

Sofia Lindgren: Vet du när det började ungefär?

Ingvar Sundgren: Nej, jag vågar inte säga årtal på detta, men jag kan nog hänvisa även där till Svante Hallgren.[1] Men de rutinerna som följde med det, gjorde att det blev hålkort som kom in i bilden. Och då kom alltså mera avancerade behov än de rent ekonomiska som en ekonomiavdelning hade på ett företag. Det ledde då fram till, en vidareutveckling. Man kan säga att när man lämnade hålkortsmaskineriet så installerade man, ja, man hade en fas först där man gick över till Honeywellmaskiner och IBM, och hade Siemens som leverantör också. Och när man då kom in på det här med textbehandling så konstaterade man ju att det var ju ett unikt behov men det kostade för mycket för lilla Bibliotekstjänst och ha egna resurser. Då började man samarbeta med tidningen *Arbetet*, som hade börjat att använda så att säga datatekniken i sin textframställning.

Sofia Lindgren: Jaha?

Ingvar Sundgren: Så vi utnyttjade den kompetensen som fanns hos tidningen *Arbetet* genom att vi fick låna ska vi säga datorkraft från tidningen *Arbetet*. Och sen byggde man vidare på det, och då utvecklades ju också Bibliotekstjänsts behov, att skaffa eget.

Sofia Lindgren: Ja. Hade tidningen *Arbetet* då alltså egen datakraft?

Ingvar Sundgren: Ja.

Sofia Lindgren: Vad vilken tid var …?

Ingvar Sundgren: Ja, vi rör oss då alltså i slutet av 50-talet. Är det inte det?

Brita Sundgren: Du började inte förrän -58, det måste vara 60-talet.

Ingvar Sundgren: Ja, då är vi på 60-talet.

Sofia Lindgren: Så det är 60-tal?

Ingvar Sundgren: Ja, då är vi i 60-talet. Ja, men det står där också. [2]

Sofia Lindgren: Men det är inget man vänder sig till Datacentralen i Lund eller så, för den började i slutet av 60-talet?

Ingvar Sundgren: Nej, Datacentralen i Lund var liksom aldrig med i bilden. Nej. Det har du rätt i, det är 60-talet vi pratar om inte 50-talet.

Sofia Lindgren: Hur fick man kontakt med tidningen *Arbetet*, hur tedde det sig?

Ingvar Sundgren: Ja, det var genom Siemens. Genom den leverantörskontakten som utvecklades på det så hade vi personliga relationer som sen gjorde att man tog kontakt med varann. På den vägen var det tills Bibliotekstjänst konstaterade att man måste investera själva i mer och mer. Och det ledde då fram till också att man fick en egen datakraft, som sedan utvecklades till BUMS.

---

[1] Sundgren syftar på en opublicerad skrift som Svante Hallgren skrivit om BTJ:s arbete, *Boken om BTJ: Företaget i vårt hjärta.*

[2] Sundgren syftar på en opublicerad skrift som Svante Hallgren skrivit om BTJ:s arbete, *Boken om BTJ: Företaget i vårt hjärta.*

Sofia Lindgren: Det här BUMS-systemet då. Vad vet du om förarbetet till det så att säga, eller beslutsgången till det? Att man faktiskt bestämde sig för att börja utveckla det systemet?

Ingvar Sundgren: Ja, jag vet inte hur man ska svara på en sån fråga, därför att egentligen så var det väldigt många små saker som hände parallellt, till någon helt plötsligt sa: ”Sammanför vi detta så blir det ett biblioteks-ADB-system, och det ska ha ett namn”. Och då valde man BUMS, Bibliotekens Utlånings- och Mediakontroll System, tror jag det stod för eller nåt sånt. Det var då Svante som var en, ska vi säga idéspruta …

Sofia Lindgren: Svante Hallgren, alltså?

Ingvar Sundgren: Förlåt?

Sofia Lindgren: Svante Hallgren.

Ingvar Sundgren: Ja. Han var med då och skapade ramen och var med och byggde upp konceptet så att säga, kring det.

Sofia Lindgren: Var tog man hjälp eller inspiration från, för att bygga det här systemet? Känner du till nånting om vad man gjorde i utlandet till exempel?

Ingvar Sundgren: Ja, jo mina kunskaper var väl inte så där … jag var alltså ekonomiansvarig då och hade väl inte så att säga den specialkunskapen som behövdes. Men däremot så insåg vi att vi måste bygga en ADB-verksamhet, som hade en kompetens som klarade av detta. Och för dens skull så anställdes det rätt mycket folk, och då plockade man bland annat folk ifrån Kockums, tror jag det var. Som hade en väldigt avancerad databehandling på den tiden.

Sofia Lindgren: Tekniker alltså?

Ingvar Sundgren: Tekniker, ja. Som kom till oss, och som sedan utvecklade lånesystemet vidare. Och så småningom så blev det då BUMS utav detta. Och man byggde också upp en databas som sedan kallades för BURK. Och det var alltså då man hade den bibliografiska databasen, i ett paket så att säga. Eh, svarade jag nu på frågan, jo det gjorde jag.

Sofia Lindgren: Ja, det jag frågade lite efter, var man hämtade hjälp och kunskap.

Ingvar Sundgren: Ja, man anställde alltså systemfolk, framför allt då från Kockums, kom dessa killar. Och tog man också folk ifrån högskolan, universitetet.

Sofia Lindgren: Som hade läst nån form av informationsbehandling?

Ingvar Sundgren: Ja, ja.

Sofia Lindgren: För det här arbetet startar ju runt 1968, jag har uppgifter på att BTJ beslutade att man skulle sätta igång, att starta utvecklingen.

Ingvar Sundgren: Det är nog inte helt fel, ja. Och där var ju då Göran Rosman som vi pratade om innan, han var ju en av nyckelfigurerna i det sammanhanget. Ja, och en som hette Klas Axelsson.

Sofia Lindgren: Klas Axelsson?

Ingvar Sundgren: Ja.

Sofia Lindgren: Var han tekniker då, eller vad hade han för roll?

Ingvar Sundgren: Ja, han fick en tekniker alltså. I grund och botten var han väl civilekonom, va? Ja, det vågar jag inte säga, men han fick alltså ett teknikeransvar. Han blev ansvarig för ADB-verksamheten. På systemsidan.

Sofia Lindgren: Göran Rosman berättade att man reste bland annat till England för att se hur man hade gjort med streckkoder, han berättade om att man hade använt det i dokumentationssystem.

Ingvar Sundgren: Ja.

Sofia Lindgren: Hur etablerade man de kontakterna och vem var det som såg att ett sånt system fanns, och att man kunde implementera det i Sverige?

Ingvar Sundgren: Ja, vem var det? Det var nog återigen Svante och jag, och Göran Rosman var också med väldigt tidigt. För de här streckkoderna, de fick vi bakvägen egentligen. För att när vi diskuterade olika maskiner för att använda i de här biblioteksrutinerna, så visade det sig att engelsmännen, ett företag som hette Plessey låg väldigt långt framme med streckkoderna. Och vi anslöt oss då till den filosofin och såg till att vi kunde producera den typen av streckkod. Och det gjorde att vi också hade en väldigt intim samverkan med Plessey som hade sitt kontor, alltså en huvudverksamhet i Pool i södra England.

Sofia Lindgren: Hur fick man kontakt med dem?

Ingvar Sundgren: Återigen så var det då den internationella biblioteksverksamheten som finns, som heter IFLA. Och där fanns det också utställningar och då var det alltså via dem man fick personnamn att ta kontakt med, och så ringde man varandra och så träffades man och så fortsatte relationerna på det sättet. Vi hade också ett samarbete med danskarna, som också låg väldigt långt framme. Den danska biblioteksentralen som är deras motsvarighet till Bibliotekstjänst. Så vi hade alltså ett väldigt gott samarbete med engelsmännen och danskarna när det gällde att ta de här initialinvesteringarna som ledde fram till biblioteksystemet BUMS sen.

Sofia Lindgren: Fortsatte man det här samarbetet nåt vidare med danskarna, eller hur kommer det sig att man …?

Ingvar Sundgren: Nej det gjorde man väl inte. Man hade ett samarbete då under en två-, treårsperiod. Och sedan så konstaterade man bara att det var för mycket som skilde i, rent policymässigt, på vilken roll de här företagen Bibliotekstjänst och Biblioteksentralen skulle spela, mot …

Sofia Lindgren: Biblioteksentralen är alltså Danmark?

Ingvar Sundgren: Ja, mot respektive folkbibliotek och då konstaterade man bara att, vi är ett svenskt företag som ska jobba mot de svenska biblioteken, primärt. Detta att man

tittade på exportmarknad och sånt, det blev nånting som kom väldigt långt fram i tiden sedan. Det hade alltså inte med datatekniken och göra utan det var snarare så att Bibliotekstjänst hade utvecklat en inredningsverksamhet. Och den inredningsverksamheten visade sig sedan också ha startat ett samarbete med danskarna. Men det visade sig ju också att den hade ju en oerhört stor potential på export.

Sofia Lindgren: Inredningsverksamhet?

Ingvar Sundgren: Inredningsverksamheten, sålde möbler och biblioteksinredningar. Ja. Och det blev sen att man skapade ett eget företag för detta längre fram i tiden.

Sofia Lindgren: Var det några alternativ som ni tackade nej till? Om man ska titta då på det här engelska företaget då, Plessey, med streckkoderna? Träffade ni några andra leverantörer som ni var intresserade av, som det inte blev nånting med?

Ingvar Sundgren: Ja det fanns. Det fanns egentligen inte något alternativ som vi var så där oerhört intresserade utav. Holländarna hade en utveckling, som man hade tillsammans med fransmännen. Men på något sätt så passade den inte in i det svenska konceptet. Så det blev aldrig nånting annat av det än att man hade ett så att säga kollegialt meningsutbyte. Det blev aldrig något praktiskt samarbete. Som jag minns det.

Sofia Lindgren: Ska vi, ska jag stänga av?

Ingvar Sundgren: Ja, vi kan väl ta en paus där?

Sofia Lindgren: En liten paus?

Ingvar Sundgren: Ja.

[kaffepaus]

Sofia Lindgren: Kan du backa där igen bara? När det gällde hårdvaran så var det Plessey? Nu sätter jag igång här.

Ingvar Sundgren: Det var Plessey, ja. Vi hade alltså svenska alternativ också, men som Plessey liksom slog ut om man säger så.

Sofia Lindgren: Vad var det för svenska alternativ?

Ingvar Sundgren: Ja, det var ett företag som hette V-A-C, VAC, som hade tagit fram terminaler. Det var han Östling som hade tagit fram terminaler som vi provade och som verkade kunna fungera. Vi tyckte det var en fördel att slippa och vara beroende av engelsmännen. Men de maskinerna höll inte i långa loppet, så vi blev tvingade faktiskt ett tag till att fortsätta med Plessey. Men sedan så småningom så kom vi över till PC-miljön. Och då kommer vi in i det som blev BTJ1200 och BTJ2000 så småningom.

Sofia Lindgren: Men det är långt …

Ingvar Sundgren: Då är vi framme alltså på 80-talet.

Sofia Lindgren: Ja, precis.

Ingvar Sundgren: Så att det var väl lite olika …

Sofia Lindgren: Det måste ha varit enorma kostnader med de här datorerna som skulle köpas in?

Ingvar Sundgren: För BTJ, ja.

Sofia Lindgren: Ja. Så då måste man väl ha tittat runt…

Ingvar Sundgren: Jamen, det var det. Det var stora investeringar, och det var också en, ska vi säga ganska hetsig intern diskussion om det var rimligt. Om det fanns en framtid för den här verksamheten eller inte. Det berodde väldigt mycket på sedan att våra styrelsemedlemmar och vd, att de var helt övertygade om att detta var rätt. Så att den motvind de hade, den var ju rätt så kraftig. Men de stod ut. BTJ hade också finansiella problem, under vissa perioder i sammanhanget, som de lyckades lösa med lån och smart teknik.

Sofia Lindgren: Var IBM aktuella någång, deras maskiner? Eftersom de var väldigt vanliga?

Ingvar Sundgren: Ja, IBM, visst. De var ett alternativ hela tiden också. Men jag tror det största vi hade egentligen, det var alltså Honeywell. Och det var Burroughs, franska maskiner, som var de stora grejorna.

Sofia Lindgren: Vilka var de som skötte den här upphandlingen, var det de här teknikerna som blev anställda?

Ingvar Sundgren: Ja, det övergick så småningom, att man bröt loss det från, det hade startat hos mig på ekonomifunktionen, så man startade en egen dataavdelning. Och det blev då en rent teknisk och det var de som hade ansvar sedan för hur maskiner anskaffades och hur man vidareutvecklade systemen också. Så att i och med att de här kom in i bilden så tonades min bild, min verksamhet i sammanhanget ned och förblev ekonomens så att säga, och inte datateknikerns roll.

Sofia Lindgren: Så att när teknikerna kommer in i bilden så är de med och sköter planeringen.

Ingvar Sundgren: Ja, precis, just det. Så att min roll är egentligen som intensivast så att säga i initialskedet. Det är då det fortfarande är under ekonomiavdelningen, om man säger så. Som hålkortsbehandling, databehandling föll. Men sedan när vi anställde folk och experter så var det de som fick ansvaret, och då tonades ju min roll ner, bort, så att säga.

Sofia Lindgren: Hade du några kontakter med andra företag eller myndigheter som arbetade med ADB-rationalisering?

Ingvar Sundgren: Ja, det hade man i den meningen att det var ofta projekt man mötte, där man var intresserad av hur de drevs och hur de utvecklades. Och då hade man en ständig dialog med många andra institutioner för företag. För att ta reda på hur det gick för dem, och så se om man kunde dra nytta av det i den egna verksamheten. Det var väldigt vanligt.

Sofia Lindgren: Hur möttes man då?

Ingvar Sundgren: Ja man träffades så att säga som kollegor. Man hade alltså ingen formell status kring det, utan man ringde varandra, pratade, och sa: ”Vi har de här problemen, vi vet ni jobbar med detta” och så löste man det. Kompisar och kollegor emellan. Så att det var aldrig nån, ska vi säga formell juridisk operativ verksamhet, utan det blev kollegiala resonemang, så att säga. Och det fungerade alldeles utmärkt. Det gjorde det även internationellt, det var i sammanhang vi hade. Det finns en internationell biblioteksverksamhet också. Där har man ju årsmöten. Och med såna årsmöten hade man ju ofta utställningar anslutna, där man visade upp nånting som var specifikt för ens verksamhet i det egna landet. Då blev det ofta att man visade vad man hade gjort på datasidan, för det var dataåldern som alla länder var präglade av. På 60-, 70-, 80-talet. Och då fick man en dialog som man sen kunde vidareutveckla genom att man, ja man blev ”mors” med dem. Så man ringde dem och så helt plötsligt hade man en, inte en kompisrelation, men en väldigt nära, personlig relation och det gjorde att man bytte erfarenheter och synpunkter. Utan att ha formella sammanträden eller nån juridisk bindning så att säga.

Sofia Lindgren: Men, om vi går då till det här BUMS-systemet. Då när de här teknikerna blev involverade i utformandet. Vilka mer var med och arbetade då i projektet för att bestämma hur det skulle se ut?

Ingvar Sundgren: Ja, man hade användargrupper. Där de bibliotek som var intresserade redan deltog. Fick komma med i såna arbets- och utvecklingsgrupper. Våra tekniker …

Sofia Lindgren: Men var det innan systemet, för nu tänker jag på innan systemet var utvecklat, när man utformade det.

Ingvar Sundgren: Nej, då var det en helt intern angelägenhet.

Sofia Lindgren: Det var en helt intern angelägenhet, ja. Och vilka var med då, mer än tekniker? Var det bibliotekarier på BTJ som var med?

Ingvar Sundgren: Ja, det var så att man fick ta den erfarenheten som man hade inom huset. Och man hade väldigt, ska vi säga stor produktion av bibliografisk data. För man tryckte de här katalogkorten som jag sa, innan. Och man hade också referensböcker i typ bibliografiska magasin som kom ut med jämna mellanrum. Och det var bibliotekarier hos oss som låg bakom detta, så att säga. Och när de så småningom skulle datoriseras, så var de naturligtvis väldigt involverade med våra datatekniker på detta.

Sofia Lindgren: Men när man började göra det här BUMS, hade man lanserat idén på ett tidigt stadium bland de bibliotek som skulle komma att faktiskt köpa in det, så att säga?

Ingvar Sundgren: Ja, det hade man. För man hade dem med. Man hade användargrupper där också. Och man kunde konstatera även att biblioteken saknade den bibliografiska informationen, på ett vettigt sätt som man uttryckte det. Därför att det var inte bara att registrera de böcker som lånades ut, man ville också registrera information om böckerna. Så man hade så att säga bibliografiska databehov väldigt tidigt. Så därför blev det väldigt mycket användargrupper där biblioteken också mötte våra tekniker och deltog i utvecklingsarbetet.

Sofia Lindgren: Men det är då alltså när man har satt igång systemet?

Ingvar Sundgren: Ja.

Sofia Lindgren: Men jag tänker när man först skulle lansera det, hur såg kontakterna ut med bibliotekscheferna då, via biblioteksnämnderna och så? Visste man att det var många bibliotek som var redo, hade man jobbat med ett underlag innan man började? För att, som jag förstått det så var den här Torslandafilialen var ett första försök? För att se om det fungerade.

Ingvar Sundgren: Ja, det gick väldigt, ska vi säga lösligt till väga. Kan inte säga att det var nån hård styrning. Utan det var väl vi som jobbade med det som kände Lasse Nisse och Svea där ute, som man pratade med, och så löste man problemen. Och helt plötsligt så var det färdigt. Tills det blev ett system, och då lanserade man det via Bibliotekstjänsts kontakter med Sveriges Allmänna Biblioteksförening. Det är nästan så jag vill beskriva hur utvecklingen ledde fram. För att de här gamla behoven som fanns när man hade de här tryckta bibliografiska korten, katalogkorten och de olika publikationerna, de var etablerade sen lång tid tillbaka, att biblioteken behövde och måste ha den här typen av information. Men sen hur man tekniskt producerade det, det var inte biblioteken intresserade av. Utan det var en helt intern fråga för företaget, om vi kan göra det billigare, snabbare och bättre. Och då blev det en dialog mellan våra tekniker och våra bibliotekarier, där man tog reda på liksom vilka så att säga, hinder man kunde möta på vägen för att göra den lösningen som båda parter kunde acceptera. Så att det var väldigt mycket improvisation i det utvecklingsarbetet.

Sofia Lindgren: Jag har hört många bibliotekarier som har berättat om att katalogiseringen haltade väl med de här streckkoderna**.** Och att det blev nån form av husmorsstans.

Ingvar Sundgren: Ja, det stämmer nog också, ja. Det var ett sätt att klara av volymerna också till ett rimligt pris. Ja, vi hade väldigt mycket stansning som gjordes ute, utanför företaget, som vi satte hålkortsmaskiner hemma hos folk. Så stansade de, höll på på det sättet.

Sofia Lindgren: Vilka svårigheter och så skulle du säga mer då, förutom den här biten som du precis pratade om, som man stötte på med systemet i den här utvecklingsfasen? Och kanske just innan de implementerade det på biblioteken, rent tekniskt. När teknikerna satt och arbetade med det. Är det nånting som du kommer ihåg?

Ingvar Sundgren: Nej, egentligen var jag inte alls med i de problemställningarna. Man hörde och så, men det var ofta detta att man skulle anpassa de bibliografiska modellerna till den moderna tekniken. Och det innebar så vitt jag nu vill minnas, att många tyckte ju att det var bättre förr, det vill säga när man gjorde det manuellt. För då kunde man få det precis som man ville ha det. Alltså många gamla bibliotekarier hade den inställningen. Och där fanns då vissa, så att säga konfliktanledningar, på mer det personliga planet. Men som jag upplevde det så blev det aldrig några större problem, utan det löstes ändå alltså. Vi hade väldig hjälp också av vad som hände i omvärlden, i övrigt. Jag menar, både i USA och i Europa så hade så att säga datorerna fått ett kraftigt framsteg som gjorde det lättare för oss att distribuera i Sverige också. Vi kunde liksom mer eller mindre kopiera de resonemangen och föra in de i svenska förhållanden.

Sofia Lindgren: Så du menar att man kunde just ta inspiration från hur man hade löst …

Ingvar Sundgren: På andra håll, ja. Det gjorde man absolut. Så att Sverige …

Sofia Lindgren: Kan du ge några exempel på det?

Ingvar Sundgren: Nej, det är svårt och göra, jag kan bara säga Sverige var inte nåt ledande utvecklingsland, utan man plockade ihop. Vi var unika därför att det svenska bibliotekssystemet var unikt med ett Bibliotekstjänst och ett SAB, som liksom centralt agerade för folkbiblioteken.

Sofia Lindgren: Ja precis, det verkar som att i andra länder så är det svårare att göra den här centrala skjutsen och faktiskt lansera ett system, på det sättet.

Ingvar Sundgren: Ja, just det. Men det gjorde, det var också lite svårare för oss att knyta ihop det. Därför att man hade då liksom lite, ska vi säga problem på att vill Lasse ha det så här så vill Svea ha det på ett annat sätt, och så skulle man ändå göra det sen som Nils vill ha det. Ja men det var liksom väldigt mycket personer, som agerade på ett personligt plan. Men det löste sig, så att vi kom lyckligt ur det hela.

Sofia Lindgren: Innan det här BUMS-systemet skulle lanseras, hade ni samtal om hur det skulle ske i praktiken? Var det nånting som du minns att du var med på, såna här …?

Ingvar Sundgren: Vad man skulle lansera systemet med?

Sofia Lindgren: Ja precis, liksom hur arbetet skulle läggas upp, rent praktiskt? När man väl kommer ut till biblioteken?

Ingvar Sundgren: Nej jag, kan inte se nåt framför mig … [skratt]

Sofia Lindgren: Utan det var kanske mer de här användarmötena som jag hört talas om…

Ingvar Sundgren: Ja, det var i och med att vi var igång så hårt som vi var med den produktionsteknik som företaget använde för att ge den service som våra kunder var vana vid. I och med att vi hade den, så var kärnan redan på plats. Och kunderna använde redan våra produkter. Så vi hade väl egentligen inte, det svåra var väl först när man kom till den breda introduktionen, när folk skulle sätta upp terminaler på sina bibliotek för att möta allmänheten. Alltså cirkulationsapparater och liknande i låntagarsammanhang. Då kunde det bli lite diskussioner om maskinerna väl kostade för mycket eller om det var rätt maskiner och sånt där. Annars kan jag inte dra mig till minnes att vi hade några större problem, faktiskt inte. Ja, Bibliotekstjänst hade från början en väldigt klar, central roll i biblioteksarbetet. Det gjorde att det var lättare att rulla vidare. Man köpte redan alla våra katalogkort och hur vi producerade dem det struntade biblioteken i. Om vi använde datateknik eller om vi hade hundra bibliotekarier som satt och skrev, det brydde de sig inte om. Bara de fick sina katalogkort, och det fick de hela tiden. Även när vi använde datateknik för att producera dem, så var det ingenting som påverkade ska vi säga slutanvändarens situation. Utan det som kom påverka bibliotekens situation det är först när vi kommer in i riktiga dataåldern. När man lär sig att PC-miljön och allt det där. Och det är först då som biblioteken, deras arbetssituation förändras.

Sofia Lindgren: Ja, rent konkret.

Ingvar Sundgren: Ja.

Sofia Lindgren: Det är många bibliotekarier som har nämnt det här med att de kände nog en frustration över att inte kunna gå in i katalogen direkt och ändra och såna saker.

Ingvar Sundgren: Ja, men det är när du kommit dithän att du har den här centrala rollen. Då är du alltså inne i PC-miljö.

Sofia Lindgren: Eller det är tidigare. När man håller på med streckkoderna, för de menar allts att när man la in BUMS-systemet så kunde det bli fel med exemplarposterna.

Ingvar Sundgren: Ja, just det.

Sofia Lindgren: Som är kopplade till streckkoden. Så att det blev fel i och med de här inläggen eller vad man ska säga. De registrerades som att det kanske fanns mer eller mindre och att upplagor …

Ingvar Sundgren: Ja det har jag ingen uppfattning om.

Sofia Lindgren: Okej.

Ingvar Sundgren: Nej, så det var aldrig såna problem som jag mötte.

Sofia Lindgren: Nej, jag förstår.

Ingvar Sundgren: Nej.

Sofia Lindgren: Men om vi skulle gå vidare och prata om efterföljande system, av BUMS. Hur såg det ut på BTJ när BUMS väl hade implementerats där mot slutet av 70-talet och blivit mer vanligt. Fortsatte man då arbetet med nya system, ganska direkt?

Ingvar Sundgren: Det gjorde man ju hela tiden, därför man hade etablerat en specialkompetens. Både på den datatekniska sidan och på den bibliografiska sidan. Och det gjorde att man ville hänga med i utvecklingen hela tiden, och det gjorde också biblioteken. Så kraven mot Bibliotekstjänst ökade hela tiden också. Så att det byggdes upp rätt kraftiga nätverk med kunskap, så att säga både lokalt och regionalt. Och Bibliotekstjänst hade under många år en väldigt central roll i det sammanhanget. Det är nog på det sättet jag kan svara egentligen.

Sofia Lindgren: Känner du till nånting om de diskussionerna som fördes mellan LIBRIS till exempel och BURK?

Ingvar Sundgren: Nej, mycket lite. För att det var alltså i huvudsak en bibliografisk tvist, hur en post skulle se ut. Det var långt över mina kunskaper, så att den diskussionen var jag aldrig, jag vet att den fanns där. Och att den var väldigt intensiv bland bibliotekarierna.

Sofia Lindgren: Jag tänkte ifall du blev berörd av den på nåt sätt? Nånting med kostnadsfrågor till exempel, med din ekonomiroll?

Ingvar Sundgren: Nej, det blev det egentligen aldrig direkt, utan vad det kunde leda till, det var ju förseningar i utvecklingen därför man var tvungen att skapa en enighet eller nånting sånt där. Men det var sånt som låg helt utanför min verksamhet. Det hörde man ju bara på kafferaster och liknande, liksom att de blev oeniga och så där. Men jag såg aldrig nån effekt av det i pengar räknat, om man säger så.

Sofia Lindgren: Men de här efterkommande systemen då, som vi var inne på. Fortsatte man då med, det här att ni kikade ut internationellt så att säga? Hade man fortfarande hjälp av IFLA till exempel som du nämnde tidigare med att man …?

Ingvar Sundgren: Nej, jag tror egentligen inte så mycket det. Utan vi hade då byggt upp en ganska kraftfull datakompetens själva. Och vi hade alltså goda kontakter med hårdvaruleverantörer. Så att väldigt mycket utav den programvara som man upplevde behövdes, den skapade vi själva, den gjorde vi själva. Och det…

Sofia Lindgren: Det måste ha inneburit att ni anställde fler och fler tekniker?

Ingvar Sundgren: Ja, vi hade en väldigt stor systemavdelning. Ja. Och det gjorde att man hade hela tiden en väldigt intensiv dialog med biblioteken. Den vidgades sedan så att även universitetsbiblioteken kom med i den diskussionen.

Sofia Lindgren: Jaha, på vilket sätt då?

Ingvar Sundgren: Ja, det var att man bytte information och då ville man inte ha isolerade system, utan man vill att systemen ska kunna kommunicera med varandra. Så att det jobbades väldigt mycket på den kanten, också. Detta är alltså grejor som jag liksom inte själv har varit i närheten av att jobba med. Det var så världen såg ut. Vi hade byggt upp en oerhört stor kompetens, som också hade fått ett internationellt gott anseende. Så att det jobbet som gjordes inom Bibliotekstjänst på den här sektorn, det uppskattades på väldigt många håll.

Sofia Lindgren: Var det folk som kom och tittade …?

Ingvar Sundgren: Ja visst, och köpte tjänster, alltså utvecklingsbitar och sånt också, så vi kunde …

Sofia Lindgren: Vilka var det som var kunder då?

Ingvar Sundgren: Ja, det var andra organisationer som var intresserade. Det var alltså danska biblioteksorganisationer. Vi hade rätt mycket med Holland också att göra. Tyskland med. Så att det hände väldigt mycket. I de kontakterna också. Sen är det ju det att det finns ett internationellt samarbete inom IFLA, och där fanns också informationsutbyte som skedde. Men där är jag alltså ute på djupt vatten, så där vågar jag inte säga för mycket.

Sofia Lindgren: Vi kan gå tillbaka till en sak gällande det här BUMS-arbetet, tänkte jag. Vad jag förstått genom de artiklar jag tagit del av i dels facktidningar bland annat, och de jag pratat med, så beskriver många att det fanns ganska mycket så där ett motstånd bland

många bibliotekarier kring den här datoriseringen. Dels av rationaliseringsskäl och en arbetssituation som förändras. Hur diskuterades det på BTJ?

Ingvar Sundgren: Jo, det var alltså en väldigt intensiv diskussion ute på fältet om man säger så. Och Bibliotekstjänst fick anpassa sig så långt det gick. Det gjorde att vi koncentrerade vår bibliografiska verksamhet till den produktionsmiljö vi hade. Där vi skulle förse biblioteken med bibliografisk information. Så vi liksom levde inom ramen för BTJ:s behov och krav. Och sedan så hade vi då en bolagsledning som var väldigt för detta med biblioteks-ADB. Det var inte bara verkställande direktören, utan det var på styrelsenivå också. Styrelseordföranden var en som hette Zachrisson, som var väldigt på hugget, han var kulturminister också en period. De gjorde allt vad de kunde för att få SAB, Sveriges Allmänna Biblioteksförening, att påverka sina medlemmar i positiv riktning för den här utvecklingen. Men där var väldigt mycket tjafs. Det var en väldigt lång process. Och den klarade BTJ av genom att vi löste de problemen så att säga, för de kunder vi redan hade. Men framför allt att vi koncentrerade våra resurser så att den här utvecklingen gjorde att vi kunde vara rationellare i vår produktion, av den traditionella verksamheten mot biblioteken. Vi kunde alltså då producera de där katalogkorten, med en teknik som var helt datoriserad till exempel.

Sofia Lindgren: Menar du att man visade just på de positiva aspekterna av datoriseringen, att det var nåt …

Ingvar Sundgren: Ja, det visade sig i företagets situation. Att man kunde hantera det så att det blev lönsamt för företaget. Att vänta ut marknaden om jag får uttrycka det så. För alla de här, så att säga politiska krafterna som fanns i företagets omvärld, de arbetade för att påverka bibliotekarierna så att man skulle tala om för dem att: ”Det här är inte farligt för era jobb, det här är inte farligt för kvaliteten på ert jobb. Tvärtom, det gör att ni kan göra så mycket mer, och så mycket bättre.” Det var det budskapet som man kämpade med att få ut bland bibliotekarierna. För många såg datoriseringen bara som ett hot. Så att den tröskeln, den var nog lite jobbig för många i den här yttre, ledande rollen så att säga.

Sofia Lindgren: Vet du om man tittade på andra verksamheter som stötte på liknande dilemman, kan man tänka sig?

Ingvar Sundgren: Nej, det vet jag faktiskt inte.

Sofia Lindgren: Det fanns en ganska stark debatt där LO först var väldigt kritiska till datorerna, om de användes på fel sätt, etcetera, men att man sen …

Ingvar Sundgren: Ja. Nej, det har jag inte …

Sofia Lindgren: … implementerade modeller av att låta användare vara med, och delaktiga i utvecklingen?

Ingvar Sundgren: Nej…

Sofia Lindgren: Så att man känner att man är en del av datoriseringen.

Ingvar Sundgren: Nej, det tror jag inte jag kan svara på över huvud taget, men jag kan konstatera de i vår miljö, alltså bibliotekarierna ute på fältet, de var rädda. Och de var

därför de var negativa. Och det måste ligga på det planet då, att man var rädd för sin egen arbetssituation så att säga. Men det är bara liksom, ska vi säga tolkningen som jag gör.

Sofia Lindgren: Då när man började göra de här systemen, det innebär också att man registrerar låntagare, hur diskuterade man integritetsfrågan på BTJ? Var den central eller var det nånting som mer hamnade på bibliotekens bord eftersom att det berörde dem?

Ingvar Sundgren: Ja, man diskuterade det, men jag var helt utanför den diskussionen, så jag kan inte svara på frågan.

Sofia Lindgren: De senare systemen som började göras då efter BUMS, eller som har tagit vid. Var du med nånting i det här och fick se om det var system som aldrig blev av, så att säga? Att man började tänka på, att testa nya vägar, som kanske aldrig riktigt tog fart, att man i slutändan valde nånting annat?

Ingvar Sundgren: Nej, inte som jag kan dra mig till minnes. Nej.

Sofia Lindgren: Jag tänkte eftersom det som du beskrev, en situation där det fanns en ganska stor frihet, att BTJ själva tog fram sina egna system. Att visst tog man inspiration från andra håll, men att man ändå producerade egna system?

Ingvar Sundgren: Nej, jag vågar inte uttrycka någon åsikt där. Nej.

Sofia Lindgren: Är det några andra områden som du tänker på, särskilt med BTJ och den här datoriseringsbiten som vi inte har täckt in? Som du skulle vilja säga nånting om?

Ingvar Sundgren: Nej, egentligen inte, jag var en fackidiot i den meningen, att jag inte var så intresserad av biblioteksystem. Men jag var ekonom rakt igenom så att säga, jag var bara intresserad av att det skulle gå väl för BTJ ekonomiskt sett, att vi skulle tjäna pengar. Det var så att säga [skratt] min kompass. Så att om det sen blev en bibliografisk katalog som såg ut si eller så, det gjorde inte mig så mycket om jag får uttrycka det milt.

Sofia Lindgren: Hur skulle du säga då om BUMS i efterhand? Gav det den utdelning som du hade hoppats på, eller blev det på ett annat sätt?

Ingvar Sundgren: Nej, jag hade egentligen aldrig nån vision om hur det skulle se ut. Utan jag trodde bara att det som det blidde blev väldigt bra. Och jag tror också att den miljö som biblioteks-ADB:n hamnade i efter all den turbulens som ändå fanns i början, har varit väldigt konstruktiv, även för biblioteken när man nu kommer in i den moderna tekniken. Där var och en kan göra nästan vad han vill. Så tycker jag liksom att tittar jag tillbaka så kan jag inte se att BTJ har gjort nåt fel. Utan tvärtom så har slumpen kanske fört det vidare på ett lyckligt sätt. Det ? att det är slumpen som har gjort det. Risken finns alltid i en organisation som är så stor som BTJ att det är väldigt många som vet hur sanningen ser ut. Och det kan vara svårt när det finns många versioner av sanning. Men det har varit lyckligt för BTJ på det viset, att man fått ut systemet och idag har man fina biblioteksystem.

Sofia Lindgren: Ja, om det inte är nåt mer så ber jag och tacka för intervjun i såna fall.

Ingvar Sundgren: Tackar, tackar.

[Tillägg. Tid: 28 augusti 2008. Plats: Lund.]

Sofia Lindgren: Sådär. Ja, apropå frågan med att ha ekonomiskt ansvar för inköp av dyra datamaskiner i början. Var det mycket konflikter kring det, eller?

Ingvar Sundgren: Ja, det var det. Därför att den som känner BTJ vet också att det har vart rätt små ekonomiska resurser i företaget. Ägarstrukturen har aldrig visat sig ha kapital att skjuta till, utan all utveckling som BTJ har stått i spetsen för har man fått klarat utav att finansiera själv. Det gjorde att man hade diskussioner stundtals när det gällde den här bibliografiska datautvecklingen, om det överhuvudtaget var en grej för BTJ. Om vi överhuvudtaget hade haft råd att vara med i detta. Och det var ofta en diskussion som kom upp i början, därför att alla investeringarna är initialt väldigt höga. Datamaskinerna, personalen som är kompetent nog att göra alla de här bibliografiska systemen. Det var inga billiga grejor.

Sofia Lindgren: Nej.

Ingvar Sundgren: Och hade vi då ingen marknad att sälja till, därför det inte fanns en kund som visste vad han skulle ha, så var det fruktansvärt jobbigt. Och Bibliotekstjänst ägare var inte villiga att skjuta till pengar. Vi hade en period, jag kommer inte riktigt ihåg när det var nu, där Kommunförbundet hade en ägarandel. Men man sköt inte till pengar.

Sofia Lindgren: Hur kom det sig att de hade en ägarandel?

Ingvar Sundgren Ja, det var för att få insyn i, och kontroll över det som man tyckte var en kommunal angelägenhet eftersom att alla medlemmar till största delen var kommunala institutioner i Sveriges Allmänna Biblioteksförening. Och Sveriges Allmänna Biblioteksförening var ägaren av det här företaget. Då tyckte man ville se hur det företaget sköttes. Det var genom att man ville ha insyn och kontroll som man hade några i styrelserepresentationen från Kommunförbundet. Men det ledde aldrig till att man gick in och hjälpte till att lösa finansierings- och kapitalfrågor.

Sofia Lindgren: Var fick man pengar ifrån? Gav det mycket utdelning när internationella aktörer blev intresserade av systemen?

Ingvar Sundgren Nej. Det som gav utdelning egentligen, var det som man kallar för Sambindningen. När man utvecklade den ordentligt, så att man kunde … eller där kunde man tjäna pengar, så att säga. Man kunde köpa böckerna i ark från förlagen. Och när man hade ägarintresse i binderiet så hade man också en möjlighet att tjäna pengar på den verksamheten som inte hade funnits lika tydligt tidigare. De här åren då, 70-, 80-tal, då såldes det rätt mycket böcker. Det gjorde att det var bra skjuts på ekonomin då, som gjorde att Bibliotekstjänst fick hygglig utdelning för sina investeringar i bokbinderiverksamheten eller i förlagsverksamheten också.

Sofia Lindgren: Men tidigare då, om man ser på 60- och 70-talet då?

Ingvar Sundgren Ja 70-talet då hade det börjat ljusna. Så 60-talet …

Sofia Lindgren: Det hade det?

Ingvar Sundgren 50-talet var en stillastående period, det hände ju ingenting. 60-talet var den stora investeringsperioden. Där BTJ tvingades att göra investeringar. Och då hade man alltså, ja, inte så att man var konkursmässig, men hade inga resurser i nån större utsträckning att göra stora investeringar med.

Sofia Lindgren: Men ändå så kunde man ta språnget sen till slut, att börja med sån här ADB-verksamhet, för man började ändå prata om det?

Ingvar Sundgren: Ja det gjorde vi ju genom det, det var spinn-off effekter från den interna rationaliseringen. Som gjorde att man började så smått att växa med ADB-systemen. Så det är de stegen vi börjar i från medan man går från hålkortet in i dataåldern som det börjar växa, där man ser att vi kan göra lite till, och lite till, och lite till. Hur man ser att kunden, han vill ha detta. Vi ser att vi kan göra detta för att underlätta produktionen. Och då kommer den bibliografiska verksamheten igång. Och den kommer inte igång så här storstilat med en gång, utan den växer sakta fram.

Sofia Lindgren: Så man kan peut en peut faktiskt …

Ingvar Sundgren: Ja visst, det är småsnuttar egentligen från början. För att den bibliografiska verksamheten tar sina första, ska vi säga vinster, i produktionskostnaden av att trycka katalogkorten. Och sedan är nästa att det kommer fram och man kan trycka bibliografiska kataloger. Det är efter det sedan som man konstaterar; ”När jag gör detta så har jag en databas. Och den databasen kan jag erbjuda biblioteken på ett mycket större sätt än tidigare.” Och då är du ju inne sedan på 60-, 70- och 80-talets expansion.

Sofia Lindgren: Jamen okej.